

Varga: Vallási megtérés kutatása [Current state of religious conversion research] –

<https://doi.org/10.59531/ots.2025.3.2.49-58>

- 49 -

A VALLÁSI MEGTÉRÉS KUTATÁSÁNAK MAI ÁLLÁSA: ELMÉLETEK, EMPIRIKUS EREDMÉNYEK ÉS JÖVŐBELI IRÁNYOK

[THE CURRENT STATE OF RELIGIOUS CONVERSION RESEARCH: THEORIES, EMPIRICAL FINDINGS, AND FUTURE DIRECTIONS]

VARGA MIKLÓS

<https://orcid.org/0009-0008-0812-6616>

WJLF Multidiszciplináris Ökoteológiai Kutatóintézete

nikolaos.varga@gmail.com

Abstract. This review article examines religious conversion from theological, psychological, sociological and religious-geographical perspectives, with a brief focus on ecological conversion. Based on post-2010, peer-reviewed publications indexed in Google Scholar, Web of Science and Scopus, as well as recent data from the Pew Research Center and the Center for the Study of Global Christianity, the study summarises major theoretical models (Rambo, Gooren, Lofland & Skonovd), longitudinal research on personality and behavioural change, and global patterns of religious switching. Findings suggest that conversion primarily reshapes religious practice and community involvement, while deep personality traits change only modestly. Globally, the main direction of change is towards non-religion: Christianity experiences net losses, whereas Islam and Hinduism show high retention, and Pentecostal and other neo-Protestant movements grow rapidly in the Global South. The paper also introduces “ecological conversion” as a spiritually grounded shift towards care for creation and outlines future research needs concerning non-Western contexts, digital pathways to faith and the empirical study of ecological transformation.

Keywords: metanoia, global Christianity, deconversion, nones, Pentecostal growth, Vaishnavism ecological spirituality, digital religion

Bevezetés: a „metanoia” és a megtérés fogalma

A „megtérés” kifejezés a magyar köznyelvben gyakran a vallás elhagyását vagy felvételét jelenti, de a teológiai és tudományos irodalom sokkal tágabban értelmezi. Az Újszövetségben a görög *epistrephō* – ἐπιστρέφω („visszafordulni”) és *metanoieō* – μετανοέω („a gondolkodás megváltoztatása”) szavak fejezik ki a radikális irányváltást (Kling, 2022). A keresztény hagyományban a „metanoia” elsősorban Isten felé történő fordulatot, gondolkodásmódbeli és értékrendbeli változást jelöl, nem pusztán kultuszváltást. A szélesebb tudományos diskurzusban a megtérés magában foglalja az

- egzisztenciális és világnézeti átalakulást: a világhoz és a transzcendenshez való viszony radikális átértékelését;
- életmódváltást: értékrend és gyakorlat megváltoztatását (bűnbánat, etikai fordulat);
- közösségi dimenziót: a hithez kapcsolódó közösségbe való belépést vagy kilépést;
- szociális és pszichológiai motivációkat: válságok, identitáskeresés vagy kapcsolati hálók által kiváltott döntéseket.

Opuscula Theologica et Scientifica 2025 (2): 49-58.

A Wesley János Lelkészképző Főiskola Tudományos Közleményei

[Scientific Journal of John Wesley Theological College]

<https://opuscula.wjlf.hu/> • ISSN 2939-8398 (Online)

A tanulmány célja a fenti aspektusok bemutatása a nemzetközi szakirodalomban megjelent publikációk alapján, a főbb vallások (kereszténység, iszlám, hinduizmus, buddhizmus, judaizmus) kontextusában, kiegészítve a legújabb ökoteológiai irányzat, az „ökológiai megtérés” rövid ismertetésével.

Módszertani megjegyzések

A szemlecikk Google Scholar, Web of Science és Scopus adatbázisok kereséseire támaszkodva válogatta össze a 2010 utáni, DOI-val rendelkező cikkeket, monográfiákat és egyes könyvfejezeteket. A keresett kulcsszavak a „religious conversion”, „metanoia”, „repentance”, „religious switching”, „ecological conversion”, „Pentecostalism India”, „Vaishnavism conversion” stb. voltak. A válogatás során kiemeltük a legnagyobb hatású vizsgálatokat (pl. Barro et al., Pew Research, Bleidorn et al.), és figyelembe vettük a vallásszociológiai elméleteket, valamint a teológiai és ökoteológiai tanulmányokat. A statisztikai adatok forrása a Pew Research Center 2025 júniusi világszintű vallási átalakulásról szóló jelentése, illetve a Center for the Study of Global Christianity 2025-ös állapotjelentése.

Teológiai megközelítések és megtérési modellek

Az Újszövetség fogalmai és keresztény tradíció

A bibliai megtérés fogalmának hátterében az ószövetségi tapasztalat áll, ahol a „betérés” az Istennel szövetségben álló nép közösségéhez való csatlakozást jelentett, nem pusztán vallási meggyőződésváltást. Szorosan összefonódott a zsidó közösséghez tartozás etnikai, kulturális és vallási dimenziója. Ez a megközelítés az Újszövetség tanúsága szerint a kereszténység első évtizedeiben is továbbélt: komoly belső feszültséget okozott, hogy a pogány háttérből érkező hívőknek mennyiben kell a zsidó törvényeket és szokásokat (pl. körülmetélkedés, étkezési előírások) követniük. Ennek története végigkíséri az Apostolok Cselekedeteit (különösen ApCsel 10–15).

Az Újszövetség szerzői ritkán használják a „megtérés” szót, ehelyett az epistrephō (visszafordulás) és metanoieō (elmét és szívet megváltoztatni) kifejezések jelennek meg (Kling, 2022). A megtérés tehát nem pusztán vallásváltás, hanem a személy teljes egzisztenciáját érintő átfordulás, amelyben felismeri bűneit, Istenhez fordul, és új értékrend alapján szervezi életét. A keresztény teológiai hagyomány a megtérést kegyelmi ajándéknak tartja, amelyet a Szentlélek kezdeményez, de együtt jár az ember döntésével és cselekvő felelősségével. A protestáns irányzatok (baptista, református, kálvinista, metodista, pünkösdi stb.) a személyes hitre jutást, az „újászületést” hangsúlyozzák, míg a katolikus teológia a szentségi (keresztség, bűnbánat) és közösségi dimenziót emeli ki.

Ugyanakkor a keresztény új vallási mozgalmak egyes irányzatai a megtérést fokozatos, élethosszig tartó elköteleződési folyamatként értelmezik, nem egyszeri döntésként. A mormon (Utolsó Napok Szentjei) közösségekben a konverzió egymást követő szövetségekötő rítusokkal jár együtt: a keresztségi szövetségtől a templomi szövetségekig.

Ezek a rítusok nemcsak doktrinális elköteleződést jelölnek, hanem a közösség vallásos életében, normáiban és életmódjában való egyre mélyebb részvételt is kifejeznek. A megtérés így egy dinamikus, szakaszosan elmélyülő folyamatként jelenik meg, amely spirituális és közösségi dimenziókat egyaránt magában foglal (Trepanier et al., 2016).

Szociológiai és valláslélektani modellek

A konverzió bonyolult társadalmi folyamat, amelyet számos modell próbál megragadni:

1. Rambo (1993) hétlépcsős modellje a megtérés folyamatát a kontextus, krízis, keresés, találkozás, interakció, elköteleződés és következmények fázisaira bontja. Ez a struktúra megmutatja, hogy a megtérés nem egy egyszeri esemény, hanem hosszan tartó, társadalmi kölcsönhatásokban zajló folyamat.

2. Gooren (2007) „megtérési karrierje” a pre affiliáció (érdeklődés), affiliáció, megtérés, elköteleződés, tanúságtétel és kilépés szakaszait különíti el.

3. Lofland & Skonovd (1981) motívumai többféle motívumot azonosítanak: intellektuális (ideológiai meggyőződés), misztikus (személyes vallási élmény), kísérleti (tapasztalatkeresés), érzelmi (krízis miatti vigasztalás), revivál (vallási megújulás) és kényszerített (kényszerítő csoportnyomás).

E modellek közös eleme, hogy a döntést társas hálók, élethelyzeti krízisek és a vallási közösségek felé irányuló „kereső” magatartás befolyásolja. A megtérés tehát nem izolált, hanem a kulturális és politikai környezetbe ágyazott folyamat.

Protestáns példa: antecedensek és előnyök

Egy romániai hetednap adventista közösségben végzett kérdőíves kutatás kimutatta, hogy a megtéréshez vezető tényezők közé tartozik az egzisztenciális keresés, a családi és baráti hálózatok támogatása, valamint a prédikátorok inspiráló szerepe (Pop & Pop, 2024). A konvertált hívók a megtérés után lelki vigaszt, közösségi támogatást és kulturális gazdagodást emeltek ki, sőt a vallási szolgáltatások minőségét is fontosnak tartották (Pop & Pop, 2024). A tanulmány megerősítette, hogy a vallási elköteleződés „marketingje” – a prédikációk hangulata, az istentiszteletek légköre – befolyásolja a hitfelvételt.

Pszichológiai aspektusok

Az egyéni megtérés pszichológiai következményeit viszonylag kevés longitudinális tanulmány vizsgálja. Bleidorn et al. (2023) németországi longitudinális vizsgálatában több mint 10 000 felnőtt személyiségét és vallási viselkedését követték nyomon. A megtérés növelte az istentiszteletek látogatását és az imádkozás gyakoriságát, de a hitben nem mindenki erősödött. A személyiségváltozások kismértékűek voltak: a konvertáltak érzelmi stabilitása, extravertiósága és barátságossága enyhén csökkent, míg a hit elhagyói kisebb csökkenést mutattak barátságosság, lelkiismeretesség és nyitottság terén. A mentális jóllét nem változott szignifikánsan; a megtérés inkább vallási viselkedést érint, mint a személyiség mélyebb rétegeit.

Egy másik longitudinális vizsgálat serdülőkről azt találta, hogy a szülők vallását felvevő fiatalok magasabb szociális kompetenciával és jobb szülő-gyermek kommunikációval rendelkeznek, míg az apostaták (vallást elhagyók) gyakran gyengébb családi kapcsolatokról számoltak be (Longo & Kim-Spoon, 2014). Ez alátámasztja, hogy a megtérés társadalmi tőkéhez kötődik: a támogató környezet erősíti a hitfelvételt, míg a bizalom hiánya a vallástól való eltávolodáshoz vezethet.

Vallásföldrajzi és statisztikai áttekintés

Általános konverziós ráták és vallásváltások

A konverziós arányok összehasonlítása nehéz, mivel a legtöbb országban nem rögzítik a vallási áttérést. Barro et al. (2010) 40 országra kiterjedő felmérések (ISSP 1991, 1998; WVS 2001) adatai alapján 0,023–0,050 közötti átlagos konverziós rátát találtak, azaz a felnőtt lakosság 2–5 %-a változtatta meg vallási hovatartozását. Kanada (17 %), az USA (16 %) és Új-Zéland (14 %) kiemelkedően magas konverziós arányt mutatott, míg Finnország, Románia és Szlovénia 1 % alatti értéket. Ezek a különbségek rávilágítanak arra, hogy a vallásszabadság, a vallási pluralizmus és a társadalmi mobilitás erősen befolyásolja a megtérések gyakoriságát.

A Pew Research Center 2025-ös globális jelentése (Hackett et al., 2025). 117 ország 18–54 éves felnőtteinek adatai alapján mérte fel a vallásváltást. Az elemzés szerint minden felnőttre, aki gyermekként vallástalan volt és felnőttként vallásos lett, 3,2 felnőtt jut, aki vallásos nevelést kapott, de felnőttként nem vallásos. A „vallás nélküliek” kategóriája így nettó növekedést mutat, elsősorban a keresztények elhagyása miatt. A vallásváltás fő hajtóereje tehát a vallástól való távolodás (de-konverzió), nem pedig a más vallások közötti mozgolódás.

A nagy vallási tradíciók helyzete

Az alábbiakban vallásonként áttekintjük a konverziós tendenciákat és a legújabb statisztikákat.

Kereszténység

A 2025-ös adatok szerint a világ keresztény népessége kb. 2,3 milliárd, ami a népesség 28,8 %-a (Hackett et al., 2025). A legnagyobb alcsoportot továbbra is a katolikusok alkotják, körülbelül 1,3 milliárd fővel (Zurlo et al., 2025). Az ortodox egyházak – beleértve a keleti ortodox és az ősi keleti egyházakat – hozzávetőleg 291 millió hívet számlálnak (Zurlo et al., 2025). A történelmi keleti keresztény közösségek, például a kopt, asszír és örmény egyházak, kisebb, de stabil létszámú csoportokat képviselnek. A történelmi felekezetek után szemlélhetők a protestáns és újprotestáns irányzatok: a protestánsok száma 629 millió, a „független” (non-denominational) egyházakhoz tartozóké 409 millió. Jelentős alcsoportot képeznek az evangéliumi (kb. 420 millió) és a pünkösdi/karizmatikus hívők (664 millió), akik a 20–21. század leggyorsabban növekvő keresztény mozgalmait alkotják, illetve

említendők még a felekezet nélküli keresztények (kb. 151 millió fő). A kereszténység leggyorsabban a globális dél (főleg Afrika és Ázsia) területén növekszik, míg Európában és Észak-Amerikában stagnál vagy csökken.

A Pew jelentés szerint a kereszténység globálisan nettó veszteséget szenved: három ember hagyja el a hitet minden új belépőre. Spanyolországban például a felnőttek 87 %-a keresztény családban nőtt fel, de csak 54 % vallja magát kereszténynek. A veszteség fő oka a vallástalanság felé való elfordulás, de egyes országokban (Szingapúr, Dél-Korea) kisebb csoportok buddhistaként vagy vallás nélkül nőnek fel, majd kereszténnyé válnak (Hackett et al., 2025).

A protestáns felekezetek – különösen az evangéliumi és pünkösdi mozgalmak – erősen missziós jellegűek. Az indiai pentekosztaizmus történeti elemzése szerint 1881 és 1931 között a keresztény lakosság növekedése 338 % volt, szemben a hindu lakosság 27 %-os növekedésével. A 20. század első felében tízezrek, főként kaszton kívüli „dalit” csoportok tértek át az anglikán és baptista irányzatokra (Pew Forum on Religion & Public Life, 2006). Az Assemblies of God és más pünkösdi egyházak ma több százezer tagot számlálnak Indiában, és a gyülekezeti hálózatok gyorsan terjednek. Az ilyen missziós sikerek azonban gyakran társadalmi feszültségeket váltanak ki, és ellentmondásosak a hindutöbbségű régiókban.

A globális kereszténység dinamikájához hozzátartozik az észak-amerikai eredetű ébredési és új vallási mozgalmak gyors növekedése is. A hetednapos adventisták a 20–21. század során világszerte több mint 22 millió tagra növekedtek, különösen Latin-Amerikában és Afrikában (Office of Archives, Statistics and Research, 2024). A Jehova Tanúi közössége jelenleg több mint 8,5 millió aktív taggal rendelkezik, és 240 országban folytat missziós tevékenységet (Jehovah's Witnesses, 2024). A mormon (Utolsó Napok Szentjei) egyház szintén jelentős globális terjeszkedést mutat, több mint 17 millió taggal és gyorsan bővülő afrikai, ázsiai és latin-amerikai jelenléttel (The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 2025). Ezek a mozgalmak erős missziói identitásuk, közösségi szervezettségük és átlag feletti megtérési arányaik miatt a 21. század kereszténységének fontos alakítói.

Iszlám

Az iszlám 2025-ben mintegy 2,06 milliárd hívőt számlál, és a termékenység és a fiatal demográfia miatt ez a leggyorsabban növekvő nagy vallás (Zurlo et al., 2025). A Pew felmérés szerint az iszlámhoz való csatlakozás vagy onnan való kilépés ritka: a vizsgált országokban kevesebb mint 3 % hagyta el vagy vette fel az iszlámot. Az Egyesült Államokban a muszlim felnőttek 20 %-a nem muszlim családból származik, többségük korábban keresztény volt (Lesage et al., 2025). A muszlim közösségekben a megtartási arány nagyon magas, ami részben a közösségi nyomásnak és a kulturális-jogi környezetnek köszönhető.

Hinduizmus

A hindu hívők száma 2025-ben 1,13 milliárd, a világ népességének kb. 14 %- (Zurlo et al., 2025). A hinduizmuson belüli fő irányzatok közé tartozik a vaisnavizmus (Vishnu-hívő), a saivizmus és a saktizmus. A rendelkezésre álló adatok szerint a vaisnavák száma közelíti a 400 millió főt, de a pontos számok bizonytalanok és főként a World Religion Database becslésén alapulnak.

A hindu közösségeken belül a vallásváltás ritka; a Pew adatai szerint Indiában és Bangladesben a hinduk többsége életük végéig hithű marad (Lesage et al., 2025). Az Egyesült Államok mutatja a legnagyobb növekedést, itt a hinduk 8 %-a nem hindu családból származik (Lesage et al., 2025). Néhol azonban lokális át- és visszatérések figyelhetők meg: egy Assam állambeli Mising (Mishing) közösségben több mint harminc háztartás – miután korábban kereszténnyé váltak – visszatért a vaisnavizmushoz (Das, 2017). A visszatérés okai között a sankarista Eksaran Harinaam Dharma tanításai, az egyenlőség iránti vágy és a saját hagyomány iránti hűség szerepel (Das, 2017). Ezek a példák rámutatnak, hogy a vaisnavizmus vonzereje nem csak teológiai, hanem társadalmi és identitásalapú tényezőkre épül.

Buddhizmus

A buddhisták száma 2025-ben hozzávetőleg 538 millió (Zurlo et al., 2025). A hagyomány legjelentősebb központjai Kelet- és Délkelet-Ázsiában találhatók.

A Pew jelentés szerint a buddhizmus több országban nettó veszteséget szenved el: Japánban a felnőttek 26 %-a, Dél-Koreában és Szingapúrban számos buddhista elhagyta a vallást (Lesage et al., 2025). A távozók többsége vallástalan lesz, kisebb részük kereszténnyé válik (Lesage et al., 2025). Sri Lankán és Thaiföldön viszont a buddhisták 98 %-a hű marad hagyományához, ami a szoros kulturális beágyazottságot tükrözi.

Judaizmus

A zsidó népesség 2025-ben mintegy 15,4 millió fő (Zurlo et al., 2025). A vallási kötődés elsősorban Izraelben és az Egyesült Államokban koncentrálódik. Izraelben a zsidónak született felnőttek túlnyomó többsége (96 %) zsidó marad; az USA-ban a megtartási arány alacsonyabb (76 %), és a távozók jellemzően vallástalanok vagy keresztények lesznek (Lesage et al., 2025). A zsidó vallásba való betérés mindkét országban elenyésző.

Vallástalanok (nones)

A vallástalanok a legnagyobb nettó növekedést mutató csoport. Svédországban a felnőttek 32 %-a vallásos neveltetés után hagyta el a vallást, és mindössze 2 % tért át valamilyen hitre (Lesage et al., 2025). A nem vallásosok megtartási aránya Japánban, Hollandiában és Svédországban 90 % fölötti, míg Szingapúrban és Dél-Koreában gyengébb (Lesage et al., 2025). A „nones” csoporton belül is vannak mozgások: néhányan buddhista, keresztény vagy iszlám közösségbe lépnek, de az összkép szerint a vallástól való elfordulás jelenleg erősebb trend, mint bármely irányzatba történő belépés.

Szociális, kulturális és földrajzi tényezők

Család, közösség és társadalmi tőke

A megtérés gyakran kollektív folyamat: a családi és baráti kapcsolatokat, az etnikai identitás és a társadalmi hálók jelentik a legfontosabb „híd-tényezőket”. A serdülők körében végzett longitudinális vizsgálat szerint a szülők vallását elfogadó fiatalok szociális kompetenciája magasabb és szorosabb a szülő-gyermek kapcsolatuk, mint a vallást elhagyók esetében (Longo & Kim-Spoon, 2014). A szerzők arra következtettek, hogy a családdal való kommunikáció és a vallásos szocializáció minősége kulcsfontosságú az elköteleződés fenntartásában.

Gazdasági és politikai környezet

A gazdasági instabilitás, a társadalmi kirekesztés és a politikai elnyomás egyaránt hozzájárulhat a megtéréshez. Az indiai Mising közösségben az árvízveszélyes, elszigetelt települések lakói rugalmasan váltottak a hindu különböző formái és a kereszténység között, a megélhetési lehetőségek és a misszionáriusok által kínált támogatások alapján (Das, 2017). A keresztény missziós aktivitás sok régióban a társadalmi szolgáltatások (oktatás, egészségügy) révén vonzza a híveket, míg a hindu nacionalista mozgalmak reagálnak a konverzióra (anti-konverziós törvények). Afrikában és Latin-Amerikában a pünkösdi és evangéliumi gyülekezetek rugalmassága és karizmatikus élményei segítik a vallási közösséghez való gyors kapcsolódást. Magyarországon különösen jól látható, hogy az új vallási mozgalmak terjedése eltérő társadalmi mintázatokat követ: a Jehova Tanúi közössége elsősorban kistelepüléseken és vidéki térségekben növekszik hatékonyan, míg az Utolsó Napok Szentjeinek (mormon) egyháza inkább a nagyvárosokban és az urbanizált régiókban koncentrálódik. Ez a különbség részben a missziós módszerek, részben a társadalmi mobilitás és az intézményi infrastruktúra eltérő igényeiből fakad.

Térbeli eloszlás és migráció

A Global Christianity 2025 adatai szerint a keresztények 69 %-a már a globális délben él (Zurlo et al., 2025). A migráció – különösen az afrikai és latin-amerikai migránsok áramlása Észak-Amerikába és Európába – új vallási közösségeket hoz létre, amelyek a fogadó országokban is terjesztik hitüket. Ugyanakkor a diaszpóra környezetek vallási pluralizmusa és a szekularizációs nyomás sokakat vallástalan irányba terel.

Ökoteológiai megtérés

Az ökoteológiai megtérés fogalma a 21. században került a teológiai diskurzus középpontjába. Ferenc pápa Laudato si' enciklikájában arra hívja az emberiséget, hogy „ökologikus megtérésen” menjen keresztül: változtasson világnézetén és életmódján úgy, hogy az a teremtett világ tiszteletére és védelmére irányuljon (Jensen, 2020). Eric Jensen (2020) jezsuita teológus szerint ez a megtérés személyes és közösségi jellegű: az

egyen belső világának és a természettel való kapcsolatának átalakulását jelenti, amely közösséggé és történelemmé válhat. Az ökoteológiai megtérés tehát nem csupán környezetvédelmi szemléletváltás, hanem spirituális gyökérből fakadó fordulat.

A témában megjelent tanulmányok hangsúlyozzák, hogy pusztán racionális érvek nem elegendők a természet iránti felelősség kialakításához. A HTS Theologiese Studies egyik cikke szerint a tudományos adatok és teológiai érvek önmagukban kevésbé hatásosak; az ökológiai megtéréshez érzelmi élményekre, például a természet szépsége fölött érzett „áhitatra” van szükség (Howell, 2021). A Thinking Faith cikke Thomas Merton példáján mutatja be, hogyan vezethet egy környezeti sokk („DDT-vel mérgezett madarak” híre) fokozatos tudatváltáshoz; az első lépés a természet iránti empátia, majd az ökológiai rendszerek összefüggéseinek felismerése (Jensen, 2020). A cikk Bernard Lonergan nyomán rámutat, hogy a megtérés „személyt és világot átalakító” folyamat.

Jövőbeli kutatási irányok

A fentiek alapján számos kutatási hiányosság azonosítható:

1. Nem nyugati konverziók: A legtöbb empirikus adat Európából és Észak-Amerikából származik. Kevés longitudinális vizsgálat készült Afrikában, Dél-Ázsiában vagy Dél-Amerikában, ahol a legnagyobb vallási növekedés zajlik.
2. Hindu és vaisnava megtérések: Bár az indiai példák (pl. Mising közösség) fontosak, országos szintű adatok alig állnak rendelkezésre. A vaisnavizmusra áttérést főleg mozgalmi kiadványok említik; tudományos felmérések hiányoznak.
3. Digitális konverzió és vallási közösségi média: A 21. században sok megtérés online történik. A közösségi hálók és internetes prédikációk szerepét még nem vizsgálták kellően.
4. Ökoteológiai megtérés mérése: Az ökológiai megtérés jelenleg inkább eszmei felhívás. Empirikus kutatásokra van szükség annak feltárására, hogy a vallási közösségek milyen mértékben változtatják meg életvitelüket a teremtvédelem jegyében, illetve hogyan kapcsolódik ez a hagyományos vallási megtéréshez.
5. Interdiszciplináris megközelítés: A konverzió kutatását több diszciplína (teológia, pszichológia, szociológia, antropológia, ökológia) metszéspontjában kell folytatni, hogy jobban megértsük a folyamat komplexitását.

Összegzés

A vallási megtérés sokszínű jelenség, amely magában foglalja az egyéni tudatváltást, a közösségi kapcsolódást és a társadalmi-kulturális környezetben zajló átrendeződéseket. A teológiai hagyomány a megtérést Istenhez fordulásként értelmezi, míg a szociológiai és pszichológiai modellek hangsúlyozzák a kontextus, krízis, keresés és közösségi interakció fázisait (Kling, 2022). A hosszú távú vizsgálatok szerint a személyiség és jólét csupán kismértékben változik a megtérés hatására, de a vallási viselkedés (istentisztelet, ima) erősen megugrik (Bleidorn et al., 2023). Globális léptékben a vallásváltások aránya alacsony,

és inkább a vallástalanság irányába mutat; a nagy vallások közül a kereszténység szenved el a legnagyobb nettó veszteséget, míg az iszlám és hinduizmus nagyfokú megtartást mutat (Lesage et al., 2025). A protestáns és újprotestáns jellegű felekezetek – különösen a pünkösdi mozgalmak és más kisegyházak – mégis jelentős konverziós növekedést érnek el a globális délben, míg a vaisnavizmus példái lokális visszatérésekben jelennek meg (Das, 2017). Az ököteológiai megtérés új dimenzióval gazdagítja a diskurzust: arra hív, hogy az emberiség világszemlélete átalakuljon, és a teremtet világ felé forduljon (Jensen, 2020). A jövő kutatásainak feladata, hogy integrálják e dimenziót a vallási megtérés általános elméletébe, és jobban feltérképezzék a különböző kultúrákban zajló átalakulási folyamatokat.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] Barro, R., Hwang, J., & McCleary, R. (2010): Religious Conversion in 40 Countries. – Journal for the Scientific Study of Religion, 49(1): 15–3. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2009.01490.x>
- [2.] Bleidorn, W., Lenhausen, M. R., Schwaba, T., Hopwood, C. J. (2023): Psychological change before and after religious conversion and deconversion. – Journal of Personality, 92(4): 1193–1210. <https://doi.org/10.1111/jopy.12881>
- [3.] Das, D. (2017): Understanding the phenomena of religious conversion: A study among the Mishings of Assam, India. – National Journal of Multidisciplinary Research and Development, 2(3): 83–86.
- [4.] Gooren, H. (2007): Reassessing conventional approaches to conversion: toward a new synthesis. – Journal for the Scientific Study of Religion, 46(3): 337–353. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2007.00362.x>
- [5.] Hackett, C., Stonawski, M., Tong, Y., Kramer, S., Fengyan Shi, A. Fahmy, D. (2025): Front matter. – In: How the Global Religious Landscape Changed From 2010 to 2020. Muslims grew fastest; Christians lagged behind global population increase (p. [i]–[i]). Pew Research Center. <http://www.jstor.org/stable/resrep70858>
- [6.] Howell, N. (2021): Scientific data, ecological conversion and transformative affect. – HTS Theologiese Studies / Theological Studies, 77(3). <https://doi.org/10.4102/hts.v77i3.6518>
- [7.] Jehovah's Witnesses (2024): Service Year Report of Jehovah's Witnesses Worldwide.
- [8.] Jensen, E. (2020): Ecological Conversion and the Spiritual Exercises. – The Way, 59(2): 7–18.
- [9.] Kling, D. W. (2022): Conversion. – In: Brendan N. Wolfe (ed.): St Andrews Encyclopaedia of Theology. University of St Andrews, St Andrews
- [10.] Lesage, K.; Starr, K. Miner, W. (2025): Around the World, Many People Are Leaving Their Childhood Religions. Pew Research Center, Washington. <https://doi.org/10.58094/xt5h-b241>
- [11.] Lofland, J., Skonovd, N. (1981): Conversion motifs. – Journal for the Scientific Study of Religion, 20(4): 373. <https://doi.org/10.2307/1386185>
- [12.] Longo, G. S., Kim-Spoon, J. (2014): What drives apostates and converters? The social and familial antecedents of religious change among adolescents. – Psychology of Religion and Spirituality, 6(4): 284–291. <https://doi.org/10.1037/a0037651>

Opuscula Theologica et Scientifica 2025 (2): 49–58.

A Wesley János Lelkészképző Főiskola Tudományos Közleményei

[Scientific Journal of John Wesley Theological College]

<https://opuscula.wjlf.hu/> • ISSN 2939-8398 (Online)

Varga: Vallási megtérés kutatása [Current state of religious conversion research] –

<https://doi.org/10.59531/ots.2025.3.2.49-58>

- 58 -

- [13.] Office of Archives, Statistics and Research (2024): Annual Statistics Report. Seventh-day Adventist Church.
- [14.] Pew Forum on Religion & Public Life (2006): Spirit and Power. – Pew Research Center.
- [15.] Pop, M. R., Pop, C. M. (2024): Antecedents and Perceived Benefits of Religious Conversion – An Exploratory Study within a Protestant Congregation. – Religions, 15(2): 156. <https://doi.org/10.3390/rel15020156>
- [16.] Rambo, L.R. (1993): Understanding Religious Conversion. – Yale University Press, New Haven
- [17.] The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (2025): 2024 Statistical Report of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints.
- [18.] Trepanier, L., Newswander, L., Newswander, C. (2015): Mormonism. – In: Lyden, J.C., Mazur, E. M. (eds.) The Routledge Companion to Religion and Popular Culture, Routledge, London
- [19.] Zurlo, G. A., Johnson, T. M., Crossing, P. F. (2025): World Christianity 2025: Regional Perspectives. – International Bulletin of Mission Research, 49(1): 62-74. <https://doi.org/10.1177/23969393241283291>

Absztrakt. A tanulmány a vallási megtérést teológiai, pszichológiai, szociológiai és vallásföldrajzi nézőpontból vizsgálja, kitekintéssel az ökoteológiai megtérésre. A Google Scholar, Web of Science és Scopus adatbázisok 2010 utáni, DOI-val rendelkező publikációi, valamint a Pew Research Center és a Center for the Study of Global Christianity friss statisztikái alapján készült szemle összefoglalja a főbb konverziós modelleket (Rambo, Gooren, Lofland & Skonovd), a longitudinális személyiség- és viselkedésvizsgálatokat, valamint a globális vallásváltási tendenciákat. Az eredmények szerint a megtérés elsősorban a vallási gyakorlat intenzitását és a közösségi részvételt alakítja át, míg a személyiségvonások csak kismértékben módosulnak. Világszinten a vallásváltás fő iránya a vallástalanság felé mutat; a kereszténység nettó veszteséget, az iszlám és a hinduizmus magas megtartási rátát mutat, miközben a pünkösd és más újprotestáns közösségek a globális délből dinamikusan növekednek. A cikk röviden bemutatja az „ökológiai megtérés” fogalmát, és jövőbeli kutatási irányokat jelöl ki a nem nyugati kontextusok, a digitális konverzió és az ökoteológiai gyakorlatok empirikus vizsgálatára.

